

УОЛТ УИТМАН И ОБРАЗЪТ НА ПОЕТА- БАРД СЛЕД ПУБЛИКУВАНЕТО НА РОМАНА *ЖИВОТЪТ И ПРИКЛЮЧЕНИЯТА* НА ДЖАК ЕНГЪЛ

Йоанна Патула-Кръстева

Резюме: Образът на Уолт Уитман е представен като синтез на редица идеи на световните философи, културоведи, литературоведи и критици, пишещи за него. Идеята за Поета-проповедник, за който пише Ралф Уолдо Емерсън, се превръща в интелектуална форма, която трябва да бъде изпълнена чрез предстоящото му физическо и умствено-емоционално представяне. Уитман я прилага в опита си да живее като поет и да превърне живота си в поема. Заг всичко това се крие план, свързан със самосъздаването на поета като бард на нацията, чиято автобиография се вписва в избраната от него мисия. Този план не включва обаче прозаическите му публикации. В резултат на това се изследва творческият път на Уолт Уитман в по-широк контекст, което оказва съществено влияние върху облика на поета. Така и откриването на написания през 1852 роман, озаглавен „Животът и приключенията на Джек Енгъл“ и преоткрит през 2017 (Радев, 2018), разкрива ценните факти, които не само изместват определени парадигми, но окончателно усилват формирания емблематичен образ. Самата духовност, толкова високо ценена и присъстваща навсякъде в писането му, го зарежда с постоянна позитивност. Така и той като поет става вечен оптимист, лишен от чувство за вина, което има своето начало още в преоткрития роман.

Ключови думи: Уолт Уитман, американска литература, проза, поезия, образ на поета-бард, трансцендентализъм, литературен персонализъм

WALT WHITMAN AND THE IMAGE OF THE POET-BARD AFTER THE PUBLICATION OF HIS NOVEL *LIFE AND ADVENTURES OF JACK ENGLE*

Joanna Patula-Krasteva

Abstract: The image of Walt Whitman is presented as a synthesis of a number of ideas of the world's philosophers, cultural studies scholars, literary scholars and critics writing about him. Ralph Waldo Emerson's idea of the Poet-Priest becomes the intellectual form to be fulfilled through his forthcoming physical and mental-emotional performance. Whitman applies it to his attempt to live as a poet and turn his life into a poem. Behind it all lies a plan connected to the poet's self-creation as the bard of the nation, whose autobiography fits into his chosen

mission. This plan, however, does not include his prose publications. As a result, Walt Whitman's creative path is explored in a broader context that has a significant impact on the poet's image. Thus, the discovery of the novel written in 1852 entitled *Life and Adventures of Jack Engle* and rediscovered in 2017 (Stefan Radev, 2018), reveals valuable facts that not only shift certain paradigms but definitively reinforce the iconic image formed. Spirituality itself, so highly valued and omnipresent in his writing, charges him with constant positivity. Thus he too, as a poet, becomes an eternal optimist, devoid of guilt, which had its beginnings in the rediscovered novel.

Keywords: Walt Whitman, American literature, prose, poetry, image of the poet-bard, transcendentalism, literary personalism

„Поезията може да се опише като израз на индивидуалния темперамент, който преодолява социалните конвенции.“ (Милош, 1953). Думите на Чеслав Милош, лауреат на Нобелова награда за литература през 1980, уместно илюстрират творческото пътуване на Уитман от първите му литературни опити до наши дни. Той безспорно влиза в литературната история като баща на американската поезия и свободния стих, както и се превръща в един от най-значимите представители на американската литература с нейната духовна независимост. Създаденият от него образ на поета-бард навлиза трайно в съзнанието ни и е свързан със стихосбирката *Стръкчета трева*, издадена за първи път през 1855 г. Въпреки това творческият му път започва по-рано и може да бъде разгледан в по-широк контекст. До 2017 г., с преоткриването на написания през 1852 г. роман, озаглавен *Животът и приключенията на Джек Енгъл*, Уитман изчезва за известно време от съзнанието ни като автор на романи или даже като журналист, въпреки че тези две роли оказват съществено влияние върху облика на поета, както и върху образа, който самият той създава за себе си.

Преходът от проза към стих в творчеството на Уолт Уитман с безспорен триумф на поезията придобива особено значение, тъй като набляга на резултата от по-дълъг творчески процес. Преди издаването на *Стръкчета трева* политически свободната Америка все още очаква духовна независимост, която се изразява в откъсването на литературата от европейските модели. Тази нужда става начална точка на изследванията, стигащи до нови траектории на американската поезия, обозначени от поезията на Уолт Уитман. Анализът изисква внимателен прочит на творбите на автора с интертекстуалност (Markiewicz, 1984, 215–238), повлияна от феноменологията и семиотиката. Феноменологията (Przyłębski, 2014) помага за обогатяването на подобни прочити, като ни учи да се движим свободно между текстовете на отделните творци. Влиянието на семиотиката (Dąbrowska, 2003, 95–104) разширява понятието за интертекстуалност, като посочва, че ние четем отделен текст от гледна точка на голямо разнообразие от групи. Други текстове са определящи при създаването на всяка една интерпретативна версия на даден текст. Впоследствие Уитман се възприема до голяма степен чрез есета на Емерсън, което помага да се намери контрапункт на по-ранните му текстове. Съществено е да се изследва Уолт Уитман като човек – философ и поет. Провокативните теми, които избягва в прозата си, поради твърде конвенционалните форми на романа в първата половина на XIX век, стават възможни в поезията му, заради езиковия код и жанровите маркери. Така и поезията се превръща в начин за дефамилиаризация и разкриване на нова кодификация. Тя отваря място за физическото, което се преплита с духовното на едно равнище. Културният контекст дава възможност да се разгледат провокативните и противоречиви теми, които, лишени от това, губят значението си, при което културата е разбрана като съвкупност от усвоени феномени и като система със своя собствена вътрешна логика. Ключови стават средствата, които Уитман ползва, за да измести закостенелите парадигми на човешкото мислене за езика, тялото, демокрацията и литературата и да накара читателя си да мисли.

Важно е да се отбележи, че Уолт Уитман, когото познаваме днес, е частично свое собствено творение и става културен феномен. Когато през 1855 г. бруклинският печатар, журналист и строителен предприемач публикува първата си стихосбирка наречена *Стръкчета трева*, в нея си поставя за цел да се откъсне от европейски-

ме литературни форми и традиции. Използвайки дълги редове, написани в свободен стих, той създава поезия, предназначена да изрази характерен американски светоглед. Гласът на поета възхвалява както суверенния индивид, така и дълбокото общуване между хората. Заг всичко това се крие мистериозен план, свързан със самосъздаването на поета като бард на нацията, чиято автобиография се вписва в избраната от него мисия. Този план не включва обаче прозаическите публикации на Уолт Уитман и така през 1842 г. той издава романа за въздържанието от алкохола *Франклин Еванс — Пияницата*¹. Години след първата му публикация Уитман я отхвърля и открито критикува прозаическите си опити, като четем думите му в *Ню Йорк Таймс* от 1882 г.: „Моето сериозно желание беше на всички тези груби и момчешки творби тихо да изпадна в забрава.“² Думите му отговарят на желанието му да стане Емерсънов поет и да изпълни мисията, като за цел си поставя изграждането на независима американска литература. Решението му да се насочи към поезията става негов житейски избор. Впоследствие, през 1852 г., докато работи върху известната си стихосбирка *Стръкчета трева*, публикува анонимно *Животът и приключенията на Джек Енгъл*. Така текстът остава забравен за повече от един век до момента на откриването му от Закари Турпин през 2017 г., което показва в различна светлина литературната кариера на Уолт Уитман. Откриването показва, че той е работил едновременно върху две книги. Първата, написана под псевдоним, състояща се от 36 000 думи, е публикувана в шест части на нюйоркския вестник *The Sunday Dispatch*, преди да изчезне. Втората се превръща в един от най-важните и известни поетически сборници в Америка. Вследствие на това можем да преоткривем някои сходства между двете творби и да отбележим ценните факти, свързани с трансформацията му преди изграждането на творческия образ на Уолт Уитман като поет. Самата трансформация ни показва как белетристиката и поезията са се смесвали по начин, който никога преди не сме познавали. Както романът, така и поезията представят привързаността му към града и отразяват сходни тематични интереси с многообразието на Ню Йорк и неговите обитатели. Жанровите маркери се повлияват взаимно и така в един от пасажите на романа може да се забележи лирическият характер, където сюжетът стига до поетичното и философско размишляване за живота, както и разкрива гласа на поета, който е характерен за *Стръкчета трева*. Това, което става специфично за романа, са новите решения, скрити зад съдържанието, които го вписват в представителна група на американските романи, написани в средата на XIX век. *Животът и приключенията на Джек Енгъл* може да бъде класифициран като американски роман поради темите, които повдига. Любовта, градът, оптимизмът и природата стават неразделни елементи на романа, отразяващи американския опит и индикатори за новия подход към американската действителност. Позитивна и оптимистична, препълнена с любов към човешкото, е и поезията му. Вигума става любовта към творението, която става опора, съзидателна сила и процес на съществуване. И въпреки че Уитман, когото виждаме в романа, все още не е самоувереният и отдаден творец, както го позна-

¹ *Franklin Evans, or The Inebriate: A Tale of the Times*.

² Преф. мой. Оригинален текст: My serious wish, were to have all those crude and boyish pieces quietly dropp'd in oblivion [онлайн]. Достъпен на: https://www.gutenberg.org/files/8813/8813-h/8813-h.htm#link2H_4_0004

Ваме от *Стръкчета трева*, той представлява нов тип герой – освободен от наследствения грях, за който пише Р. В. Б. Люис в есето си *Новият Адам: Холмс и Уитман* (Lewis, 1955). Люис установява, че новият Адам е представен от Уитман за първи път в *Стръкчета трева*, като твърди, че това което е определящо за стиховете на Уитман, е новият атрибут на американския характер, символизиран в Новия Адам. Невинността замества греховността, която е включена в традиционния възглед за човешкия характер в Нова Англия и се корени в калвинистката доктрина. С *Животът и приключенията на Джек Енгъл* бихме могли да разширим тази перспектива и да докажем, че представителят на новия свят с неговата невинност, солидарност и освободеност е бил на път още преди публикуването на *tagnum opus* на Уитман. Въпреки че пълният му образ може да се намери в *Стръкчета трева*, Уитман започва да предефинира американския характер по-рано. Новият герой на романа с различно отношение към миналото и корените си дава път на поета в *Стръкчета трева*, като заедно с развиването на действието в *Животът и приключенията на Джек Енгъл* става все по-уверен в себе си и осъзнат. Уитман гледа оптимистично към бъдещето и олицетворява както новото състояние на духа и силата на мисленето, така и любовта, оптимизма, надеждата, моралните ценности и доброта.

От друга страна с публикуването на *Стръкчета трева* Уитман създава поетичния си образ като представя личността на поета с идеалите му за новата американска демократична система, пораждаща нов вид поезия, която е егалитарна и позволява на всички различни видове хора да съществуват в нея. Усеща се неговото отхвърляне на европейските конвенции, свързани с класовата система. Поезията триумфира, защото успява да изрази желаното в неконвенционалния свободен стих с ключовата роля на Уитман като поет и пророк.

Още през 1850 г. Уолт Уитман започва да пише това, което ще се превърне в *Стръкчета трева*. Неизвестният тогава, но опитен журналист, Уитман усеща нуждата от самореклама, която включва самоидентичността му като поет. Първото издание на *Стръкчета трева* съдържа неконвенционалното изображение на по-голямата част от тялото му вместо име и стандартна снимка на поета, което се превръща в дело на интелекта. Уитман представя себе си подбирайки гумите си внимателно, но и необичайно, което започва неговата борба с конвенциите и праща послание за Америка, което става преоткрит поетически знак. След като подарява стихосбирката на Ралф Уолдо Емерсън, получава положителен отговор: „Между другото, поздравявам ви в началото на една голяма кариера“³. Впоследствие използва отговорите на Емерсън на гърба на второто издание на *Стръкчета трева* като самореклама. След първите си публикации пише под псевдоними тайни рецензии за своята стихосбирка, за да стане забележим. По този начин съгражда и част от своята картина като Уолт Уитман, очакван американски поет. В създаването на митологизирания си образ на поет-бард той се отдалечава от прозаическите си творби и прави опити да влезе в американското съзнание и да повлияе върху него само и единствено чрез поетическите форми.

³ Преф. мой. Оригинален текст: I greet you at the beginning of a great career. Letter to Walt Whitman from Ralph Waldo Emerson, Concord, 21 July 1855 [онлайн]. Достъпен на: <https://mason.gmu.edu/~rnanian/Emerson-Whitmanletter.html>

Уитман присъства на една от публичните лекции на Емърсън и чува призива за нов поет, нова американска литература и нова интелектуална дейност. Авторът на *Стръкчетата трябва* възприема това послание като лично адресирано към него и усееща себе си като част от този процес, като признава: „Врях, врях, врях; Емерсън ме доведе до кипене“⁴.

Образът на поета, който се появява в есето на Емерсън от 1844 г., заема централно място и набляга на ролята на американския поет. Както пише Албена Бакрачева: „Емерсъновият Поет става „обединител“, свършен както във въгъхновението, така и в изказа си („Поетът“). Едновременно зрящ (Seer) и говорещ (Sayer) трябва да е този поет, за да оправдае главното „н“, с което Емерсън неизменно го пише. Оттук и доуточняващото второ главно „н“ – това на Проповедника. Следователно въгъхновението за и въгъхновението от творчеството се обединяват, доколкото индивидуалният опит на духовно-поетическото озарение се излива в прекрасна словесност, предназначена на свой ред да въгъхновява“ (Бакрачева, 2007, 63).

Поетът-проповедник, в който се превръща Уитман, има способността да съчетава тенденциите в собствените си виждания и в собственото си изразяване. Един изцяло нов, макар че не чак толкова млад поет като Уолт Уитмън се вписва в концепцията на Емерсън за Поета-проповедник. Той самоуверено отговаря на призива на Емерсън и на нуждите на американския народ и се вписва идеално в този модел, като създава около себе си мит. Това оказва значително влияние върху възприемането на поезията му по негово време, както и продължава да бъде актуално и днес.

Уитман като поет се стреми да попълни липсващото интелектуално пространство в американската литература. Диахронното разбиране на човешките начини на изразяване на мисълта и културата затруднява еднозначното класифициране на Уитман като радикален или новаторски, но той действа под определено културно и литературно влияние, които му помагат да постигне това, което иска. Уитман се развива под влиянието на трансценденталистите и открива собствената си същност, като осъзнава, че не може да бъде самоуверен без да познава собствените си корени. Както трансценденталистите, признава силата на духовната интуиция с авторски процес близък до творческата мисия, наследена директно от пуританските им предци. При определянето на творческия процес Уитман използва библейски език, който му помага да издигне поезията в нейните откровения и афективна сила до статута на религията. Докато трансценденталистите издигат поетичното до най-високия възможен статут, Уитман се превръща в негово въплъщение. Но преди да го постигне, той самоуверено вярва в мисията, която трябва да изпълни, в която се преплитат творчество и поведение, изкуство и живот. Уитман вижда в творческото въгъхновение поетично призвание, което става и призванието на живота му. Поетът-проповедник е немислим без своята мисия, която става самореализацията на индивида в живота. Освен това духовността се трансформира в индивидуален опит. Самата духовност, толкова високо ценена и присъстваща навсякъде в писането му, постоянно го зарежда позитивно. Така и той става вечен

⁴ Прев. мой. Оригиналът: I was simmering, simmering, simmering; Emerson brought me to a boil [B:]Trowbridge, John Townsend. *Reminiscences of Walt Whitman*. Atlantic Monthly 89 (1902), 163–175. [онлайн]. Достъпен на: <https://www.theatlantic.com/past/docs/unbound/poetry/whitman/walt.htm>

оптимист, лишен от чувство за вина, което има своето начало още в романа *Животът и приключенията на Джек Енгъл*.

Изкуството става за Уитман израз на личния му характер. Наблюдаваме при него сериозността и строгостта, с които той гледа на собственото си творчество. Той поема върху себе си отговорността на духовен водач и приема месиянския характер на Поета-проповедник със сериозност като лична съдба. Разликата между естетическо-религиозната работа и личното поведение, както и между творчеството и живота изчезват. Стремещт му е да го приложи и в реалния живот. Идеята на Уитман да стане американския Поет-проповедник сама по себе си става персонализирана, въплътена в собственото му съществуване.

Писмото на Емерсън до Уитман позволява да автора на *Стръкчетата трева* да преосмисли себе си като мислител и Поет-проповедник. То се превръща в акт на неговата лична равностметка за вътрешното му търсене на себеизразяване и самоидентификация. Отговорът на Емерсън се превръща в утвърждаване на готовността му към неговата поетическа мисия. Сериозността, с която Емерсън формулира равенството между личния живот и изкуството на Уитман, предизвиква сериозността и смелостта на Уитман да публикува писмото на Емерсън във второто издание на *Стръкчетата трева*. Идеята за Поета-проповедник се превръща в интелектуалната форма, която трябва да бъде изпълнена чрез предстоящото му физическо и умствено-емоционално представяне в лицето на Уолт Уитман, който отговаря на особеностите на характера на Поета-проповедник. Предимно той олицетворява самоувереността да стане видим и да е призован за публиката. Уитман не само го постига, но и осезателно прокламира посланието си, за да остане видим за следващите поколения.

Неговата интелектуална мощ е необходимо да съответства на мощта на американското пространство. А стилът на Уитман кореспондира с речта на Емерсън, въпреки че естетическата и културната сложност на поезията му не може да се определи единствено като трансценденталистка.

Уолт Уитман не просто споделя представата на Емерсън за уникалното виждане на поета, способен да прогледне отвъд видимото. Той наистина я прилага в опита си да живее като поет и да превърне живота си в поема. До смъртта си през 1892 г. Уитман преработва и разширява *Стръкчетата трева*, което се превръща в израз на неговата идентичност като личност и самоопределянето му като американец и поет. Търсенето на самоидентификация може да се забележи още в първите издания на *Песен за себе си* от *Стръкчетата трева*, което в първото издание се появява без заглавие, след това, във второто издание (1856), се променя в *Поемата на Уолт Уитман, американец*, става *Уолт Уитман* в третото издание (1860) за да се превърне окончателно в *Песен за себе си*. Тази идентичност се оказва много динамична и е в процес на постоянно развитие. Стихосбирката живее свой собствен и независим живот, едновременно с този на Уолт Уитман. Книгата, преиздавана всеки път с нови стихотворения, непрекъснато се разраства и по този начин *Стръкчетата трева* се превръща в творбата на неговия живот.

Уитман изгражда своя образ като поет, въпреки че не всичко е под негов контрол. От друга страна, той се стреми да създаде модел и възможност. Революционно става неговото особено силно чувство за себе си, което излиза от приетите рамки.

Както при Хенри Дейвид Торо, Уитман променя името си. Решава да стане Уолт вместо Уолтър, което може да бъде разгледано като симптом на нуждата му да се самоидентифицира и по този начин се превръща във форма на себеизразяване. Това показва стремежа му към простота и става резултат от съзнателен избор и творчески акт. Той не толкова иска да се разграничи от баща си, който е носил същото име, колкото да изгради своя собствена идентичност като поет. Така започва разказът му за себе си и кореспонденцията между живота и изкуството, между себепознанието и себеизразяването в *Стръкчета трева*. Единството на живота и поезията превръща финото съвършенство на думите в самия живот. Истинското призвание на Уитман и животът с творбата отразяват неговото сложно развитие и постоянно променящо се състояние на духа. Той показва и една обща точка с трансценденталистите по начина, по който те виждат поетическата практика. Трансценденталистите олицетворяват идеята за вдъхновение в образа на Поета-проповедник. В творческото вдъхновение виждат поетично-религиозно призвание, а вдъхновението се изразява в създаването на творбите, които трябва да вдъхновяват другите. Уитман прилага в творчеството си новата форма, в която изразяването на идеите остава скрито, но провокиращо заради конструирането на поетическата реч. Четем:

*Едното липсва ли – и двете липсват
невиденото е доказано от виденото, годето стане то
невидимо и иска доказателства на свой ред.*⁵

Високата отговорност на Поета-проповедник се превръща във висша форма на самоидентификация и за самия Уитман. Това става причина за постоянното преизглеждане на творчеството му. Той се стреми непрекъснато да усъвършенства творбите си, които променят своята форма, за да съответстват на умственото и духовното развитие на поета. В съзнателно усилие на Уитман се превръща създаването на поезия, която да отговаря на постоянно променящите се неговии представи. Това е и екстравагантният му начин да поддържа състоянието на своето съществуване през годините. В поезията на Уитман личното местоимение „аз“ не се отнася до измислен герой с фикционална автобиография, а до реален човек, чиято житейска съдба е записана в стихосбирката му. Той пише:

„Уолт Уитман, космос, на Манхатън син,
буен, телесен, чувствен – ям, ния и раждам
не съм сантиментален, не съм над хората, нито съм настрани от тях
еднакво съм и скромнен и нескромнен.“⁶

Уитман се интересува изключително много от идеята за „Аз-а“. Дуализмът на „аз“ и „другите“ присъства ясно в поезията на Уитман и неговото вписване в езика е много съществено и проблематично. Романтичната антропоцентрична визия представя поезията като трансцендентност. И въпреки че експерименти с пое-

⁵ прев. Свинтила, 1998, *Песен за мен самия*, с.178.

⁶ прев. Стоянов и Славоу, 1965, *Песен за себе си*, с.24.

мически разказ от първо лице единствено число намират своята проява както в *Стръкчетата трева*, така и в *Животът и приключенията на Джек Енгъл*, разказът в романа е твърде конвенционален, неспособен да изрази индивидуалистичните му виждания. По този начин Уитман става неуспешен в опитите си да разчупи литературните конвенции, свързани с формата на романа, което го кара да се откаже от него. От друга страна концепцията на „Аз-а“ отваря нови полета за интерпретация в поезията на Уитман. Въпросите, които той поставя стават атака срещу конвенционалната онтология, срещу идеята, че всеки е отделен „аз“.

Америка не възприема *Стръкчетата трева* нито бързо, нито лесно. Всичко това отнема много време и всъщност, едва в края на живота му не само американските поети, но и европейските, започват да виждат значението на това, което Уитман прави през цялото време. Емерсън и Торо вярват, че поезията може не само да определи, но и да конституира тяхното отношение към света.

Въпреки безспорното трансценденталистско влияние върху поезията на Уитман, съществуват и големи разминавания между естетиката на Уитман и трансценденталистката мисъл. Най-очевидното разминаване е свързано с отношението към тялото. Той разширява призива на Емерсън за самостоятелност с определено физическа конотация. В стихотворенията на Уитман нюансираните описания на чувствените възприятия, желания и преживявания споделят същия онтологичен статус, както духовните и материалните явления. Либералното отношение на Уитман към сексуалността гразни Емерсън, който се опитва да го убеди да изхвърли стихотворението *Адамови чеда* заради откровените еротични образи. В истински акт на самоувереност Уитман не се поддава на това предложение.

Докато Емерсън вярва в трансформиращия потенциал на самотата, Уитман, като нюйоркчанин, е по-скоро човек на масите. Нещо повече, политическата ангажираност на Уитман го свързва повече с практическите усилия за реформи по онова време, отколкото с интелектуалните усилия на Емерсън. И като журналист, и като поет, той с готовност коментира образователната реформа, проблема с робовладелството, а в по-ранните си творби – и движението за въздържание, което се вижда в романа *Франклин Еванс – Пияният*. За Уитман реформата до голяма степен е свързана с индивидуалната ангажираност и става въпрос за индивидуална отговорност.

Уитман смело преминава определени граници и измества парадигми. Смята, че някои категории на културата са много агресивни и много ограничаващи и измисля език на еднополовата любов, която е гъвкава и податлива, но и освежаваща. По този начин с поезията си Уитман започва да шокира и провокира. Човешкото тяло става център на вселената на Уитман, но то не е само физическото му тяло. То е от онези тела, които обхващат всичко.

Уитман изгражда мит за себе си като пренебрегнат и недооценен от сънародниците си и така се превръща в нещо като национална икона, която въплъщава определена визия за Америка. Триумфът и величието на поезията обхващат не само *Стръкчетата трева*, но и поета – „баща на свободния стих“, първия американски поет.

Модернизмът Езра Паунд пише за него „поетът на Америка... Той е Америка“ (Round, 1962, 8)⁷.

Проф. Михаил Негелчев в предговора на книгата „Как работи литературната история?“ (Негелчев, 2021) слага в центъра понятието на литературния персонализъм, където думата „персонализъм“ означава възглед, поглед или възприятие във вътрешните светове на човека, което носи ключово значение за опознаването като ценност. Проф. Негелчев разграничава автобиографизма и литературния персонализъм, при което последното изразява случилото се с Уолт Уитман. Съзнателно отречената от него роля като писател на романи хвърля ясна светлина върху цялостното му творчество като поет.

Уолт Уитман и личността на поета или неговия митологизиран образ, толкова тясно сплетен с поезията, става национална американска религия. Образът на Уолт Уитман е представен като синтез на редица идеи на световните философи, културоведи, литературоведи и критици, пишещи за него, и по този начин литературният персонализъм завладява широки общности и прекрачва границите на литературната култура. Целият процес на опознаване е представен като мрежа, която възвлича в нови полета на литературно-историческия дискурс. Така и систематизацията на литературния персонализъм става в обкръжение на други понятия. Оформеният и видим образ на Уитман добива посмъртно битие и се превръща в личност-емблема, която му позволява да се движи във времето без да има опасност от разпад-забравя. Като резултат от това той придобива характера на нещо динамично и безкрайно. Така и откриването на романа *Животът и приключенията на Джек Енгъл* разкрива ценните факти, които не само изместват определени парадигми, но окончателно усилват формирания емблематичен образ. Съответно появата на различни творчески усилия на Уолт Уитман дава ясни отговори, утвърждавайки позицията на поезията му в литературен канон.

Уитман е склонен да вярва, че поезията може не само да определи, но и да конституира отношението на поетите към света. Следователно формулирането на една поетика има не само естетически, но и епистемологични, метафизични и дори теологични последици. Стихотворенията са представителни за своята култура, тъй като носят новини за това как я възприемаме и как това отношение може да се конституира в езика. Както забелязва Томас Б. Байерс (Byers, 1989), това е новина за това какво виждам и какво не виждам, какво мога или не мога да кажа, което е не само самоопределяне, но се превръща и в етично поведение. По този начин Уитман става не само художник, но и свидетел.

Влиянието на Уитман върху американската литература е безспорно. Модернизмът в широк смисъл е станал възможен благодарение на нововъведенията на Уитман. Той въвежда сексуалността в поезията, борейки се с конвенциите. Така и всеки съвременен еротичен поет е повлиян от идеята му, че Поетът-проповедник и радикал не е на страната на традицията и консерватизма, а на контракултурата. По такъв начин Уитман води със себе си модерния човек, който има усещането, че всички правила са нарушени. Той се превръща в глас на модерното, освобождава и дава свобода на потенциалното да се случи.

⁷ ПреВ. мой. Оригинален текст: America's poet... He is America [B:] Pound, E. (1962) *Walt Whitman B: Pearce, R.H., Whitman. A Collection of Critical Essays*, ed., Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc., 8.

Литература

Бакрачева, А. (2007). *Видимост отвъд видимото: Художественният дискурс на американския трансцендентализъм*, София: Нов български университет.

Емерсън, Р.У. (2021) *Кръгове. Избрани есета*. Прев. и послеслов Албена Бакрачева, София: Кръг.

Негелчев, М. (2021). *Как работи литературната история?*, том 2, София: Нов български университет.

Уитман, У. (1965) *Стръкчета трева*. Прев. Георги Славов, Цветан Стоянов. София: Народна култура.

Уитман, У. (1998). *Тревни листа*. Прев. Владимир Свинтила. София: Захарий Стоянов.

Уитман, У. (1988). Песен за мен самия. В: *Тревни листа*. Прев. Владимир Свинтила. София: Захарий Стоянов.

Уитман, У. (1965). Песен за себе си. В: *Стръкчета трева*. Прев. Георги Славов, Цветан Стоянов, София: Народна култура.

Уитман, У. (2018). *Животът и приключенията на Джек Енгъл*. Прев. Стефан Рагев. София: Луст.

Burzyńska, A. (2006). *Semiotyka*. B: Burzyńska A., Markowski M.P., *Teorie literatury XX wieku*, Warszawa: Wydawnictwo Znak.

Byers, T. (1989). *What I cannot Say: Self, Word, and World in Whitman, Stevens, and Merwin*, Urbana: University of Illinois Press.

Dąbrowska, E. (2003). *Literatura i semiotyka. Teksty Drugie*, 5, Warszawa: Centrum Humanistyki Cyfrowej

Januszkiewicz, M. (2021) *Fenomenologia hermeneutyczna i literatura. Przypadek pewnego wiersza Tadeusza Różewicza*. Kraków: Kwartalnik kulturalny Nowy Napis [онлайн]. [Прегледан 10.06.2024]. Достъпен на: <https://nowynapis.eu/tygodnik/nr-121/artukul/fenomenologia-hermeneutyczna-i-literatura-przypadek-pewnego-wiersza>

Letter to Walt Whitman from Ralph Waldo Emerson, Concord, 21 July 1855 [online]. Available at: <https://mason.gmu.edu/~rnanian/Emerson-Whitmanletter.html>

Levin, J., Whitley, E. (съст.). (2018). *Walt Whitman in Context*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lewis, R. W. B. (1955). *The American Adam: Innocence, Tragedy, and Tradition in the Nineteenth Century*, Chicago: University Chicago Press.

Markiewicz, H. (1989) *Literaturoznawstwo i jego sąsiedztwa*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Markiewicz, H. (1984). *Odmiany intertekstualności*. B: Markiewicz, H. (red.) *Wymiary dzieła literackiego*. Kraków: Wydawnictwo Literackie.

Markowski, M.P.(2006). *Fenomenologia*. B: Burzyńska A., Markowski M.P., *Teorie literatury XX wieku*, Warszawa: Wydawnictwo Znak.

Miłosz, Cz. (1953). *Zniewolony umysł* [онлайн], [Прегледан 09.06.2024]. Достъпен на: http://niniwa22.cba.pl/milosz_ketman.htm

Pound, E. (1962) *Walt Whitman* B: Pearce, R.H., Whitman. *A Collection of Critical Essays*, ed., Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.

Przyłębski, A. (2014). *Fenomenologia hermeneutyczna. B: Wprowadzenie do fenomenologii. Interpretacje, zastosowania, problemy*, m. 2, red. W. Płotka, Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.

Trowbridge, John Townsend, (1902). *Reminiscences of Walt Whitman*. Atlantic Monthly 89 [онлайн]. Достъпен на: <https://www.theatlantic.com/past/docs/unbound/poetry/whitman/walt.htm>

Whitman, W. (1897) 1819-1892: *Complete Prose Works: Specimen Days and Collect, November Boughs and Goodbye My Fancy* (Gutenberg text) [online]. Available at: <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/gutbook/lookup?num=8813>

Whitman, W. (2007). *Franklin Evans, or The Inebriate: A Tale of the Times*, Durham: Duke University Press Books.

Whitman, W. (1856). *Leaves of Grass*. *The Walt Whitman Archive* [online]. Available at: <https://whitmanarchive.org/> [Accessed 11.06.2024].

Whitman, W. (2017). *Life and Adventures of Jack Engle: An Auto-Biography. A Story of New York at the Present Time in which the Reader Will Find Some Familiar Characters*. Zachary Turpin (ed.), Iowa: University of Iowa.